

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

മഹർഷി വേദവ്യാസപ്രണീതം ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം
॥ തൃതീയസ്കന്ധേ ത്രയോദശോഽധ്യായഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ
ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം
॥ തൃതീയസ്കന്ധേ ത്രയോദശോധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച

നിശമ്യ വാചം വദതോ മൂനേഃ പുൺയതമാം നൃപ |
ഭൂയഃ പപ്രച്ഛ കൗരവ്യോ വാസുദേവകഥാദൃതഃ || 1 ||

വിദൂര ഉവാച

സ വൈ സ്വായംഭുവഃ സമ്രാട് പ്രിയഃ പുത്രഃ സ്വയംഭുവഃ |
പ്രതിലഭ്യ പ്രിയാം പത്നീം കിം ചകാര തതോ മൂനേ || 2 ||

ചരിതം തസ്യ രാജർഷേരാദിരാജസ്യ സത്തമ |
ബ്രൂഹി മേ ശ്രദ്ധാനായ വിഷ്വകുസേനാശ്രയോ ഹൃസൗ || 3 ||

ശ്രുതസ്യ പുംസാം സുചിരശ്രമസ്യ

നന്വഞ്ജസാ സൂരിഭിരീഡിതോദ്ഭവഃ |
യത്തദ്ഗുണാനുശ്രവണം മുകുന്ദ -
പാദാരവിന്ദം ഹൃദയേഷു യേഷാം || 4 ||

ശ്രീശുക ഉവാച

ഇതി ബ്രൂവാണം വിദൂരം വിനീതം
സഹസ്രശീർഷ്ണശ്ചരണോപധാനം |
പ്രഹൃഷ്ടരോമാ ഭഗവത്കഥായാം
പ്രണീയമാനോ മുനിരഭ്യുചഷ്ട || 5 ||

മൈത്രേയ ഉവാച

യദാ സ്വഭാർയയാ സാകം ജാതഃ സ്വായംഭുവോ മനുഃ |
പ്രാഞ്ജലിഃ പ്രണതശ്ചേദം വേദഗർഭമഭാഷത || 6 ||

ത്വമേകഃ സർവഭൂതാനാം ജൻമക്യുദ് വൃത്തിഭഃ പിതാ |
അഥാപി നഃ പ്രജാനാം തേ ശുശ്രൂഷാ കേന വാ ഭവേത് || 7 ||

തദ്വിധേഹി നമസ്തുഭ്യം കർമസ്വീഡ്യാത്മശക്തിഷു |
യത്കൃത്യേഹ യശോ വിഷ്വഗമുത്ര ച ഭവേദ്ഗതിഃ || 8 ||

ബ്രഹ്മോവാച

പ്രീതസ്തുഭ്യമഹം താത സ്വസ്തി സ്താദ്വാം ക്ഷിതീശ്വര |
യന്നിർവൃലീകേന ഹൃദാ ശാധി മേത്യാത്മനാർപിതം || 9 ||

ഏതാവത്യാത്മജൈർവീര കാർയാ ഹൃപചിതിർഗുരൗ |
ശക്ത്യാപ്രമത്തൈർഗൃഹ്യേത സാദരം ഗതമത്സരൈഃ || 10 ||

സ ത്വമസ്യാമപത്യാനി സദ്യശാൻയാത്മനോ ഗുണൈഃ |
ഉത്പാദ്യ ശാസ ധർമേണ ഗാം യജ്ഞൈഃ പുരുഷം യജ || 11 ||

പരം ശുശ്രൂഷണം മഹ്യം സ്യാത്പ്രജാരക്ഷയാ നൃപ |
ഭഗവാംസ്തേ പ്രജാഭർതുർഹൃഷീകേഷോഽനുതുഷ്യതി || 12 ||

യേഷാം ന തുഷ്ടോ ഭഗവാൻ യജ്ഞലിംഗോ ജനാർദനഃ |
തേഷാം ശ്രമോ ഹൃപാർഥായ യദാത്മാ നാദ്യതഃ സ്വയം || 13 ||

മനുരുവാച

ആദേശ്വഹം ഭഗവതോ വർതേയാമീവസുദന |
സ്ഥാനം ത്വിഹാനുജാനീഹി പ്രജാനാം മമ ച പ്രഭോ || 14 ||

യദോക്ഃ സർവസത്തത്യാനാം മഹീ മഗ്നാ മഹാംഭസി |
അന്യാ ഉദ്ധരണേ യത്തോ ദേവ ദേവ്യാ വിധീയതാം || 15 ||

മൈത്രേയ ഉവാച
പരമേഷ്ഠീ ത്വപാം മധ്യേ തഥാ സന്നാമവേഷ്യ ഗാം |
കഥമേനാം സമുന്നേഷ്യ ഇതി ദധൗ ധിയാ ചിരം || 16 ||

സൃജതോ മേ ക്ഷിതിർവാർഭിഃ പ്ലാവ്യമാനാ രസാം ഗതാ |
അഥാത്ര കിമനുഷ്ഠേയമസ്മാഭിഃ സർഗയോജിതൈഃ |
യസ്യാഹം ഹൃദയാദാസം സ ഈശോ വിദധാതു മേ || 17 ||

ഇത്യഭിധ്യായതോ നാസാവിവരാത്സഹസാനഘ |
വരാഹതോകോ നിരഗാദംഗുഷ്ഠപരിമാണകഃ || 18 ||

തസ്യാഭിപശ്യതഃ ഖസ്ഥഃ ക്ഷണേന കില ഭാരത |
ഗജമാത്രഃ പ്രവവൃധേ തദദ്ഭുതമഭൂന്മഹത് || 19 ||

മരീചിപ്രമുഖൈർവിപ്രൈഃ കുമാരൈർമനൂനാ സഹ |
ദൃഷ്ട്വാ തത്സൗകരം രൂപം തർകയാമാസ ചിത്രധാ || 20 ||

കിമേതത്സൗകരവ്യാജം സത്തൃപ്തം ദിവ്യമവസ്ഥിതം |
അഹോ ബതാശ്ചര്യമിദം നാസായാ മേ വിനിഃസൃതം || 21 ||

ദൃഷ്ട്വാഽംഗുഷ്ഠശിരോമാത്രഃ ക്ഷണാദ്ഗണ്ഡശിലാസമഃ |
അപി സ്വിദ്ഭഗവാന്നേഷ യജ്ഞോ മേ ഖേദയന്മനഃ || 22 ||

ഇതി മീമാംസതസ്തസ്യ ബ്രഹ്മണഃ സഹ സൂനുഭിഃ |
ഭഗവാൻ യജ്ഞപുരുഷോ ജഗർജാഗേന്ദ്രസന്നിഭഃ || 23 ||

ബ്രഹ്മാണം ഹർഷയാമാസ ഹരിസ്താംശ്ച ദ്വിജോത്തമാൻ |
സ്വഗർജിതേന കകുഭഃ പ്രതിസ്വനയതാ വിഭുഃ || 24 ||

നിശമ്യ തേ ഘർഘരിതം സ്വഖേദ -

ക്ഷയിഷ്ണു മായാമയസുകരസ്യ |

ജനസ്തപഃസത്യനിവാസിനസ്തേ

ത്രിഭിഃ പവിത്രൈർമുനയോഽഗൃണൻ സ്മ || 25 ||

തേഷാം സതാം വേദവിതാനമൂർതി -

ർബ്രഹ്മാവധാർയാത്മഗുണാനുവാദം |

വിനദ്യ ഭൂയോ വിബുധോദയായ

ഗജേന്ദ്രലീലോ ജലമാവിവേശ || 26 ||

ഉത്ക്ഷിപ്തവാലഃ വചരഃ കഠോരഃ

സടാ വിധുൻവൻ ഖരരോമശത്വക് |

ഖുരാഹതാഭഃ സിതദംഷ്ട്ര ഇൗക്ഷാ -

ജ്യോതിർബഭാസേ ഭഗവാൻമഹീധ്രഃ || 27 ||

ഘ്രാണേന പുഥ്യാഃ പദവീം വിജിഘ്രൻ

ക്രാന്ധാപദേശഃ സ്വയമധ്യരാംഗഃ |

കരാലദംഷ്ട്രോഽപ്യകരാലദ്യുഗ്ദ്ധാ -

മുദ്വീക്ഷ്യ വിപ്രാൻ ഗൃണതോഽവിശത്കം || 28 ||

സ വജ്രകുടാംഗനിപാതവേഗ -

വിശീർണകുക്ഷിഃ സ്തനയന്നുദൻവാൻ |

ഉത്സൃഷ്ടദീർഘോർമിഭുജൈരിവാർത -

ശ്ചുക്രാശ യജ്ഞശ്ചര പാഹി മേതി || 29 ||

ഖുരൈഃ ക്ഷുരപ്രൈർദരയംസ്തദാഽപ

ഉത്പാരപാരം ത്രിപരൂ രസായാം |

ദദർശ ഗാം തത്ര സുഷുപ്സുരഗ്രേ

യാം ജീവധാനീം സ്വയമഭ്യധത്ത || 30 ||

സ്വദംഷ്ട്രയോദ്ധ്യത്യ മഹീം നിമഗ്നാം
 സ ഉത്ഥിതഃ സംരുരുചേ രസായാഃ |
 തത്രാപി ദൈത്യം ഗദയാഽപതന്തം
 സുനാഭസന്ദീപിതതീവ്രമന്യുഃ || 31 ||

ജഘാന രുന്ധാനമസഹ്യവിക്രമം
 സ ലീലയേഭം മൃഗരാധിവാഭസി |
 തദ്രക്തപങ്കാങ്കിതഗണ്ഡതുണ്ഡോ
 യഥാ ഗജേന്ദ്രോ ജഗതീം വിഭിന്ദൻ || 32 ||

തമാലനീലം സിതദന്തകോട്ടാ
 ക്ഷമാമുത്ക്ഷിപന്തം ഗജലീലയാംഗ |
 പ്രജ്ഞായ ബദ്ധാഞ്ജലയോഽനുവാകൈ -
 ര്വിരിഞ്ചിമുഖ്യാ ഉപതസ്ഥുരീശം || 33 ||

ഋഷയ ഊചുഃ
 ജിതം ജിതം ത്വേജിത യജ്ഞഭാവന
 ത്രയീം തനും സ്വാം പരിധുൻവതേ നമഃ |
 യദ്രോമഗർഭതേഷു നിലിന്ത്യുരധ്വരാ -
 സ്തസ്തസ്മൈ നമഃ കാരണസുകരായ തേ || 34 ||

രൂപം തവൈതന്നനു ദുഷ്കൃതാത്മനാം
 ദുർദർശനം ദേവ യദധ്വരാത്മകം |
 ഛന്ദാംസി യസ്യ ത്വചി ബർഹിരോമ -
 സ്വാജ്യം ദൃശി ത്വംഘ്രിഷു ചാതുർഹോത്രം || 35 ||

സ്രുക്തുണ്ഡ ആസീത്സുവ ഈശ നാസയോ -
 റിധോദരേ ചമസാഃ കർണരന്ധ്രേ |

പ്രാശിത്രമാസ്യേ ഗ്രസനേ ഗ്രഹാസ്തു തേ
യച്ചർവണം തേ ഭഗവന്നഗ്നിഹോത്രം || 36 ||

ദീക്ഷാനുജന്മോപസദഃ ശിരോധരം
ത്വം പ്രായണീയോദയനീയദംഷ്ട്രഃ |
ജിഹ്വാ പ്രവർഗ്യസ്തവ ശീർഷകം ക്രതോഃ
സഭ്യാവസഥ്യം ചിതയോഽസഭ്യാ ഹി തേ || 37 ||

സോമസ്തു രേതഃ സവനാൻയവസ്ഥിതിഃ
സംസ്ഥാവിഭേദാസ്തവ ദേവ ധാതവഃ |
സത്രാണി സർവാണി ശരീരസന്ധി -
സ്ത്വം സർവയജ്ഞക്രതുരിഷ്ടിബന്ധനഃ || 38 ||

നമോ നമസ്തേഖിലമന്ത്രദേവതാ -
ദ്രവ്യായ സർവക്രതവേ ക്രിയാത്മനേ |
വൈരാഗ്യഭക്ത്യാത്മജയാനുഭാവിത -
ജ്ഞാനായ വിദ്യാഗുരവേ നമോ നമഃ || 39 ||

ദംഷ്ട്രാഗ്രകോട്ട്യാ ഭഗവംസ്തുയാ ധൃതാ
വിരാജതേ ഭൂധര ഭൂഃ സഭൂധരാ |
യഥാ വനാനിഃസരതോ ദതാ ധൃതാ
മതംഗജേന്ദ്രസ്യ സപത്രപദ്മിനീ || 40 ||

ത്രയീമയം രൂപമിദം ച സൗകരം
ഭൂമണ്ഡലേനാഥ ദതാ ധൃതേന തേ |
ചകാസ്തി ശൃംഗോഽഘനേന ഭൂയസാ
കുലാചലേന്ദ്രസ്യ യഥൈവ വിഭ്രമഃ || 41 ||

സംസ്ഥാപയൈനാം ജഗതാം സതസ്ഥുഷാം
ലോകായ പത്നീമസി മാതരം പിതാ |

വിധേമ ചാസ്മൈ നമസാ സഹ ത്വയാ
യസ്യാം സ്വതേജോഗ്നിമിവാരണാവധാഃ || 42 ||

കഃ ശ്രദ്ദധീതാൻയതമസ്തവ പ്രഭോ
രസാം ഗതായാ ഭൂവ ഉദ്വിബർഹണം |
ന വിസ്ഥയോഽസൗ ത്വയി വിശ്വവിസ്ഥയേ
യോ മായയേദം സസൃജ്ജേതിവിസ്ഥയം || 43 ||

വിധുൻവതാ വേദമയം നിജം വപു -
ർജനസ്തപഃസത്യനിവാസിനോ വയം |
സടാശിവോദ്ധൂതശിവാംബുബിന്ദുഭി -
ർവിമുജ്യമാനാ ഭൃശമീശ പാവിതാഃ || 44 ||

സ വൈ ബത ഭ്രഷ്ടമതിസ്തവൈഷ തേ
യഃ കർമ്മണാം പാരമപാരകർമ്മണഃ |
യദ്ഭോഗമായാഗുണയോഗമോഹിതം
വിശ്വം സമസ്തം ഭഗവൻ വിധേഹി ശം || 45 ||

മൈത്രേയ ഉവാച
ഇത്യുപസ്ഥീയമാനസ്തൈർമുനിഭിർബ്രഹ്മവാദിഭിഃ |
സലിലേ സ്വഖുരാക്രാന്ത ഉപാധത്താവിതാവനിം || 46 ||

സ ഇത്ഥം ഭഗവാനുർവീം വിഷ്വകുസേനഃ പ്രജാപതിഃ |
രസായാ ലീലയോന്നീതാമപ്സു ന്വയസ്യ യയൗ ഹരിഃ || 47 ||

യ ഏവമേതാം ഹരിമേധസോ ഹരേഃ
കഥാം സുഭദ്രാം കഥനീയമായിനഃ |
ശൂൺവീത ഭക്ത്യാ ശ്രവയേത വോശരതീം
ജനാർദനോഽസ്യാശു ഹൃദി പ്രസീദതി || 48 ||

തസ്മിൻ പ്രസന്നേ സകലാശിഷാം പ്രഭൗ
 കിം ദുർലഭം താഭിരലം ലവാത്മഭിഃ |
 അനന്യഭൃഷ്ട്യാ ഭജതാം ഗുഹാശയഃ
 സ്വയം വിധത്തേ സ്വഗതിം പരഃ പരാം || 49 ||

കോ നാമ ലോകേ പുരുഷാർഥസാരവിത്
 പുരാകമാനാം ഭഗവത്കമാസുധാം |
 ആപീയ കർണാഞ്ജലിഭിർഭവാപഹാ -
 മഹോ വിരജ്യേത വിനാ നരേതരം || 50 ||

|| ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യം സംഹിതായാം
 തൃതീയസ്കന്ധേ വരാഹപ്രാദുർഭാവാനുവർണനേ ത്രയോദശോധ്യായഃ ||